

L'informe encarregat per l'ajuntament de les Borges Blanques, a l'indústria General d'Olis, revela immissions greus de contaminació.

L'informe de la qualitat de l'aire, encarregat per l'ajuntament de les Borges Blanques, a la universitat de la UPC, realitzat a la primavera del 2016, per analitzar l'impacte que pot tenir l'indústria de General d'Olis, sobre la qualitat d'aire de les Borges, revela un risc alt per la salut de les persones.

A- Antecedents.

L'ajuntament de les Borges Blanques i en especial el seu alcalde, Enric Mir, a denegat en varies ocasions a Ipcena entre altres, l'accés al citat informe, malgrat el dret jurídic reconegut d'accés a la informació.

Ipcena va demanar el referit estudi de la qualitat de l'aire a l'ajuntament de les Borges Blanques, amb petició d'entrada al registre de l'ajuntament el 27 d'octubre del 2016, l'ajuntament en data 11 de novembre de 2016, ens adreça un escrit de contesta, on ens denega l'accés i la copia de l'esmentat estudi al·legant, que l'esmentat document estava vinculat al sumari del procés penal, d'una querella de l'empresa General d'Olis a l'alcalde.

De nou Ipcena el 27 de gener del 2017, Ipcena torna a presentar a l'ajuntament, la sol·licitud d'accés a l'estudi de la contaminació, al considerar que s'han vulnerat els nostres drets d'accés a d'informació, a hores d'ara l'ajuntament no a donat resposta a la petició, entenent-se acceptada la petició, al passar els 30 dies, segons la llei de transparència, Malgrat el nostre dret hem tingut que recorre a altres administracions per obtenir l'informe.

B - L'estudi de la UPC.

L'estudi el realitza el laboratori del centre de Medi Ambient de la UPC, i els períodes en que es realitzen els controls són els dies 21, 30 i 31 de març de 2016 i els dies 4 i 26 del mes d'abril també del 2016.

Dels compostos localitzats durant la presa de mostres es troben un nombre molt elevat de compostos orgànics volàtils a l'entorn de l'indústria, un total de 97 mols dels d'una alta toxicitat.

COMPOST	tr
2-butenal	8,17
1-propanol	8,31
tert-butiletèter	8,95
biacetil	8,96
metiletilcetona	9,20
acetat d'etil	9,21
cloro metil sulfone	9,35
2-butanol	9,44
tetrahidrofurà	9,73
cloroform	9,77
2-metilhexà	9,90
ciclohexà	10,22
tetraclorur de carboni	10,37
benzè	10,79
àcid acètic	10,80
heptà	10,99
1-butanol	11,69
1-metoxi-2-propanol	11,69
tricloroetilè	11,95
bisobutil	12,07
2,4-dimetilhexà	12,20
metilciclohexà	12,25
propanoic àcid etil èster	12,38
pentanal	12,46
acetat de propil	12,55
butanoic àcid metil èster	12,84
3-metilheptà	13,28
metilisobutylcetona	13,97
àcid propanoic	14,00
octà	14,48
toluè	14,52
hexametilciclotrisiloxà	14,89
2,4-dimetilheptà	15,31
butanoic àcid etil èster	15,49
tetracloroetilè	15,71
acetat de butil	16,05
hexanal	16,12
4-metiloctà	16,75
àcid butanoic	17,00
etilbenzè	17,90

COMPOST	tr
nonà	17,95
m+p-xilè	18,16
3-furaldehid	18,43
butanoic àcid propil èster	18,87
pentanoic àcid etil èster	18,93
o-xilè	19,17
estirè	19,22
heptanal	19,66
a-pinè	19,95
2-butoxietanol	20,13
octametilciclotetrasiloxà	20,42
ciclohexanona	20,55
n-propilbenzè	21,07
m+p-etiltoluè	21,29
n-decà	21,28
1,3,5-trimetilbenzè	21,50
b-pinè	21,68
undecà	21,78
o-etiltoluè	22,07
hexanoic àcid etil èster	22,17
1,2,4-trimetilbenzè	22,50
benzaldehid	22,75
octanal	23,02
limonè	23,13
p-cimè	23,29
p-diclorobenzè	23,63
1,2,3-trimetilbenzè	23,65
etilhexanol	23,97
fenol	24,88
decametilciclopentasiloxà	25,27
nonanal	26,13
naftalè	29,66
benzothiazole	31,20
2-metilnaftalè	32,71
1-metilnaftalè	33,25

(tr: temps de retenció)

COMPOST	tr
butà	4,01
1,3-butadiè	4,12
acetaldehid	4,32
metanol	4,52
isopentà	4,99
triclorotrifluorometà	5,34
pentà	5,43
etanol	5,66
1,1,2-tricloro-1,2,2-trifluorometà	6,18
propanal	6,21
acetona	6,35
isopropanol	6,50
disulfur de carboni	6,70
acetat de metil	6,84
acetonitril	6,88
isohexà	6,97
diclorometà	7,08
ciclopentà	7,15
tert-metilbutilèter	7,40
acrilonitril	7,53
n-hexà	7,82

C - Els nivells màxims de concentració en els tres punts de mostreig, al perímetre exterior de l'indústria, 1 a la zona de l'antic escorxador municipal de Borges i al punt 2 al centre de la població prop de l'ajuntament.

Tal com diu l'informe, no s'han pogut llegir les concentracions dels COVs recollits durant 24 hores perquè els tubs es van saturar, és a dir, hi havia moltíssima quantitat de COVs. Això evidentment és perquè els tècnics no esperaven trobar una concentració tan elevada, només varen poder fer mesuraments durant mitja hora i fer un mesurament de 15 minuts i un altre de 30 minuts, obtenint resultats no absoluts sinó parcials, que no varen aconseguir els resultats esperats que de ben segur superarien els valors recollits.

Nivells de COV altíssims.

El que ja prova la insuficiència de la metodologia és que aquesta no estava preparada per als alts nivells de COV trobats en les proximitats de l'empresa i que afecten de forma remarcable la salut dels treballadors en primer terme, al patir les majors concentracions, moltes sobrepassant els límits legals, exposant-los a un risc sanitari altíssim i vulnerant la normativa de seguretat i higiene en el treball. Per altra banda, el moment del mostreig no sembla tampoc el més adequat i és probable que en dies de màxima intensitat de feina, els nivells de COV fossin encara molt superiors.

Les primeres mesures es van fer Dilluns Sant i just després de Setmana Santa del 2016; és a dir, molt probablement amb la instal·lació poc activa i tot i així els resultats no es van poder "llegir" per saturació total dels tubs.

Com a mínim, a l'informe els tècnics parlen de "teòric funcionament normal de la planta (no s'ha disposat de dades procedents de l'activitat)" a la pàgina 9, darrer paràgraf. També recomanen repetir els mesuraments.

Taula 2. Nivells màxims de concentració detectats per famílies químiques en els diferents punts de control.

LLOC DE CONTROL	PERÍMETRE EXTERIOR PLANTA	PUNT 1(*)	PUNT 2(**)
FAMÍLIES COMPOSTOS	Nivells concentració (µg/m³)	Nivells concentració (µg/m³)	Nivells concentració (µg/m³)
TCOV	7364	165	340
Total alcans	39	1,3	5,3
Total hidrocarburs aromàtics	61	16	17
Total alcohols	3997	107	222
Total cetones	154	16	13
Total organoclorats	17	5,8	2,4
Total aldehids	713	22	39
Total èsters	222	2,2	2,4
Total àcids carboxílics	984	55	60
Total terpens	3,9	5,5	5,8
Total organosofrats	0,2	4,8	0,1
Total èters	17	0,7	1,9
Total furans	9,7	0,2	0,1
Total glicols	31	6,3	5,0
Total organonitrogenats	65	1,3	2,0
Total diens	4,6	0,9	0,6
Total fr toluè	1046	19	11

(*) Punt de control de nivells d'immissió antic escorxador municipal

(**) Punt de control de nivells d'immissió Ajuntament

La columna VLA de l'informe de la UPC fa referència als límits d'immissió permesos per la legislació de Salut laboral.

La columna L.O. vol dir Llindar d'Olor. Avui en dia no hi ha normativa sobre contaminació odorífera o molèsties olfactivas a Catalunya ni a Espanya. A Catalunya hi ha un esborrany d'avantprojecte pendent d'aprovació... Hi ha la norma UNE EN 13725, que permet la mesura objectiva de la concentració i la velocitat de flux d'olor emès des de fonts puntuals i superficials. En molts casos la justícia es veu afectada per aquesta manca de normes legislatives nacionals o autonòmiques i, a falta de regulació específica, s'han exigit responsabilitats per successos de contaminació odorífera basant-se en la Constitució (art. 45), Codi Civil (art. 7, 509, 1902 i 1908), el Codi Penal i fins i tot el Conveni Europeu de Drets Humans. Així superar el Llindar d'Olor pot ser molest per a determinades persones però no té perquè tenir un efecte perillós per a la salut. Hi ha substàncies que no tenen olor i són letals.

Substàncies perilloses detectades.

Els valors d'immissió superior als límits recomanats es refereixen a les substàncies: àcid acètic i acetaldehid. Possiblement també el benzè i el fenol (en la mesura de 15 minuts supera els límits). La columna de referència és la VLA (valor límit ambiental). Si es superen aquests valors s'ha de considerar un risc evident per a la salut.

Tot i així, els valors calculats en base a mesures de 15 i 30 minuts només tenen un valor parcial. També pot ser que les concentracions variïn molt en poc temps. Això encara fa més necessari que es facin molts més controls dels realitzats ja que la metodologia NO és en absolut suficient per a valorar el risc. **Tot i així, creiem que els valors són prou alts per demanar urgentment el que es cita en les mateixes conclusions de la UPC:** realitzar noves mesures tant d'immissió com d'emissió (als focus de la planta).

LABORATORI DEL CENTRE DE MEDI AMBIENT
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH

Taula 3. Nivells d'immissió de compostos orgànics volàtils determinats en el perímetre exterior de la planta de tractament de residus oleícoles

PUNT CONTROL	VLA/420	L.O.	15 min	30 min
Compost	µg/m³	µg/m³	µg/m³	µg/m³
Alcans				
hexà	171	107000	29,6	10,6
decà	n.v.	11300	3,64	0,33
ciclohexà	1667	165000	6,08	1,51
Total alcans			39,3	12,5
Hidrocarburs aromàtics				
benzè	5	1500	9,11	3,20
toluè	457	3800	14,7	2,50
etilbenzè	1050	400	1,68	0,32
m+p-xilè	526	770	3,30	0,56
estirè	205	12	2,35	0,29
o-xilè	526	770	1,38	0,27
propilbenzè	n.v.	14400	0,32	0,05
m+p-etiltoluè	n.v.	42	0,61	0,10
o-etiltoluè	n.v.	370	0,28	0,03
1,3,5-trimetilbenzè	238	10700	0,20	0,04
1,2,4-trimetilbenzè	238	140	0,66	0,14
1,2,3-trimetilbenzè	238	n.v.	0,32	0,20
naftalè	126	7	2,31	0,26
2-metilnaftalè	n.v.	4	1,13	0,12
1-metilnaftalè	n.v.	n.v.	0,25	0,33
fenol	19	39	22,6	4,45
Total hidrocarburs aromàtics			61,2	12,9
Alcohols				
etanol	4548	2000	2703	1306
isopropanol	1191	8000	1068	404
1-propanol	1191	2000	136	44,3
1-butanol	145	480	77,7	22,8
etilhexanol	n.v.	400	12,2	1,44
Total alcohols			3997	1778
Cetones				
acetona	2881	8600	100	91,8
metiletilcetona	1429	5700	21,2	6,17
metilisobutylcetona	198	140	7,88	2,59
ciclohexanona	98	880	0,67	0,01
biacetil	n.v.	1	23,8	6,92

12

Taula 3 (Cont.) Nivells d'immissió de compostos orgànics volàtils determinats en el perímetre exterior de la planta de tractament de residus oleícoles

PUNT CONTROL	VLA/420	L.O.	15 min	30 min
Compost	µg/m³	µg/m³	µg/m³	µg/m³
Total cetones			154	107
Organoclorats				
diclorometà	421	4100	7,73	2,15
cloroform	24	500	4,55	1,53
tetraclorur de carboni	76	1260000	3,37	0,71
tricloroetilè	131	3900	0,45	0,13
tetracloroetilè	410	8300	1,05	0,24
p-diclorobenzè	291	730	0,07	0,09
Total organoclorats			17,2	4,85
Aldehids				
hexanal	n.v.	25	13,2	2,67
heptanal	n.v.	61	9,22	2,03
benzaldehyd	n.v.	10	8,41	1,42
propanal	110	4	13,2	3,50
acetaldehyd	110	2,7	508	199
pentanal	426	30	6,67	2,26
octanal	n.v.	10	35,9	4,32
nonanal	n.v.	20	118	12,0
Total aldehids			713	228
Èsters				
acetat de metil	1467	22000	36,9	12,2
acetat d'etil	3476	4600	168	59,4
acetat de butil	1724	7700	16,7	4,53
Total èsters			222	76,1
Àcids				
àcid acètic	60	90	984	171
Total àcids			984	171
Terpens				
a-pinè	269	230	1,16	0,57
b-pinè	269	8900	0,23	0,11
limonè	262	1700	2,23	0,55
p-cimè	n.v.	200	0,28	0,06
Total terpens			3,90	1,29
Organosofrats				
disulfur de carboni	36	110	0,15	0,05
Total organosofrats			0,15	0,05
Èters				

Taula 3. Nivells d'immissió de compostos orgànics volàtils determinats en el perímetre exterior de la planta de tractament de residus oleïcoles

PUNT CONTROL	VLA/420	L.O.	15 min	30 min
Compost	µg/m³	µg/m³	µg/m³	µg/m³
tert-butilmetilèter	437	183	0,81	0,20
tert-etilbutilèter	50	55250	16,4	6,27
Total èters			17,2	6,47
Furans				
tetrahidrofurà	357	90000	9,69	2,78
Total furans			9,69	2,78
Glicols				
1-metoxi-2-propanol	893	37000	4,42	1,21
2-butoxietanol	233	500	26,8	0,59
Total glicols			31,3	1,80
Organonitrogenats				
acetonitril	162	1950000	34,9	18,2
acrilonitril	10	3400	0,63	0,22
benzothiazole	n.v.	n.v.	29,4	9,84
Total organonitrogenats			65,0	28,3
Diens				
1,3-butadiè	11	220	4,63	1,06
Total diens			4,63	1,06
fr toluè			1046	187
Total COV (µg/m³)			7364	2620

■ Llindar d'olor

□ Compostos que superen el seu llindar d'olor

I- Les perillositats dels COV que superen els límits VLA en l'entorn de l'indústria, afectant greument als treballadors i treballadores, pagesia de l'entorn masies i altres indústries properes.

1- Àcid acètic, és supera en 16 vegades és molt corrosiu i inflamable

2- Acetaldehid, és supera en 4,5 vegades, és extremadament inflamable, irritant i cancerigen de categoria 2 (sospatós de provocar càncer)

3- Benzè és supera quasi el doble, és cancerigen de categoria 1A (la màxima categoria, està demostrat que provoca càncer) i mutagènic de categoria 1B. També és irritant i pot ser mortal en cas d'ingestió i penetració per les vies respiratòries (dosis més altes 10000 ppm). Amb els cancerígens no hi ha un llindar segur.

4- Fenol supera també el límit, és tòxic en cas d'ingestió i contacte per la pell, corrosiu i mutagènic de categoria 2 (sospatós de provocar alteracions genètiques hereditàries)

Les perillositats dels COV que superen els límits VLA en les poblacions.

II- Les Borges Blanques.

Tot i que les dades aconseguides de forma incompleta, apunten que la majoria dels compostos contaminants no arriben amb dosis superiors a la població de les Borges, cal recordar que amb mesures realitzades d'acord als estandars tècnics requerits, realitzats en plena temporada i amb període de Boires, amb tota certesa, els valors arribarien a ser superiors, i tampoc hem de perdre de vista que molts dels compostos també són bioacumuladors, la qual cosa implica que al estar la població sotmesa en períodes llargs i continuats, els efectes poden tenir les mateixes conseqüències que les immissions que superen els límits.

1- Àcid acètic, és molt corrosiu i inflamable.

III- Juneda un cas apart, la població més afectada.

Mentre que el centre de les Borges Blanques es troba a 5.5 km respecte a l'indústria de General d'Olis, Juneda situada en la mateixa direcció al domini més predominant dels vents, es troba a 3.5 km del centre de la població, 2.000 metres menys i per tant amb molta més afectació, la qual cosa ha de comportar que els nivells de compostos contaminants hagin d'afectar a la seva població molt més que a les Borges. Castellsans també es troba a 3.5 km de distància de l'indústria, tot i que la seva posició geogràfica fa que el vent dominant no li afecti tant directament excepte els períodes anticiclònics on apareix la boira.

D- Responsabilitats de l'ajuntament de les Borges Blanques, especialment l'alcalde, Enric Mir.

L'acció de l'ajuntament suposa, una greu infracció al denegar drets pel que fa a l'accés a informació d'interès públic sobre una qüestió transcendent, al afectar un dret fonamental com es la salut pública, derivada de la contaminació, on l'ajuntament durant quasi un any a estat, ocultant a la seva població dades rellevants d'afectació en diferents graus de mes a menys greus a la població.

Segons les Lleis: 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, i la 27/2006, de 18 de juliol, "per la qual és regulin els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient (incorpora els Directives 2003/4/CE i 2003/35/CE)", que va entrar en vigor el 20 de juliol de 2006.

LLEI 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.

Article 54. Àmbit d'aplicació

1. Les disposicions d'aquest capítol són aplicables als alts càrrecs de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local ...

Article 55. Principis d'actuació

1. Els alts càrrecs han d'actuar d'acord amb els principis ètics i les regles de conducta següents:

- a) El respecte de la Constitució, l'Estatut d'autonomia i el principi de legalitat.
- b) El respecte i la protecció dels drets fonamentals i les llibertats públiques i dels drets estatutaris.
- d) La imparcialitat en la presa de decisions, amb garantia de les condicions necessàries per a una actuació independent i no condicionada per conflictes d'interessos.
- e) La igualtat de tracte de totes les persones, evitant qualsevol mena de discriminació i arbitrarietat en la presa de decisions.

i) L'exercici del càrrec en benefici exclusiu dels interessos públics....

Títol I. Disposicions generals

Article 1. Objecte de la Llei

1. Aquesta llei té per objecte:

- a) Regular i garantir la transparència de l'activitat pública.
- b) Regular i garantir el dret d'accés de les persones a la informació i la documentació públiques**

Article 35. Silenci administratiu. 1. Si l'Administració no resol i notifica dins el termini establert, la sol·licitud s'entén estimada...

Article 81. Sancions aplicables als alts càrrecs. 1. Les sancions que es poden aplicar als alts càrrecs són les següents: a) Per la comissió d'infraccions molt greus:

1r. La destitució del càrrec.

Consideracions d'aquest apartat.

Aquesta entitat considera molt greu que l'ajuntament de les Borges Blanques i en concret el seu alcalde estigui fent ús restringit i quasi particular d'un document públic encarregat per l'ajuntament, Encarregat segons l'equip de govern, per la pressió social davant la preocupació de la societat vers a la contaminació del municipi, i pagat amb recursos també públics, encarregat per conèixer l'estat de la qualitat de l'aire, desvinculat del procés penal, atenent que aquest conflicte ajuntament empresa sorgeix molt més tard.

L'estudi es entregat a l'ajuntament al juny del 2016 i la presentació de la querella per part de l'empresa a l'alcalde a la tardor del 2015, per tant sembla ser que el propi ajuntament encarrega l'estudi a la UPC a l'hivern del 2015 poc temps després de la presentació de la querella per part de l'empresa, per poder tenir arguments a la seva defensa, però no per defensar la salut de la població, ja que del contrari hauria d'haver facilitat la seva informació a la població, cosa que ha negat de forma reiterada fins als dies d'ara.

E- Infracció molt greu, en la normativa de treball.

Reial Decret Legislatiu 5/2000, de 4 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social.

Article 13. Infraccions molt greus.

Són infraccions molt greus:

6. Superar els límits d'exposició als agents nocius que, d'acord amb la normativa sobre prevenció de riscos laborals, originin riscos de danys per a la salut dels treballadors sense adoptar les mesures preventives adequades, quan es tracti de riscos greus i imminents.

8. a) No adoptar el promotor o l'empresari titular del centre de treball, les mesures necessàries per garantir que aquells altres que desenvolupin activitats en el mateix rebin la informació i les instruccions adequades, en la forma i amb el contingut i abast establerts en la normativa de prevenció de riscos laborals, sobre els riscos i les mesures de protecció, prevenció i emergència quan es tracti d'activitats reglamentàriament considerades com a perilloses o amb riscos especials.
b) La manca de presència dels recursos preventius quan això sigui preceptiu o l'incompliment de les obligacions derivades de la seva presència, quan es tracti d'activitats reglamentàriament considerades com a perilloses o amb riscos especials.

9. Les accions o omissions que impedeixin l'exercici del dret dels treballadors a paraitzar la seva activitat en els casos de risc greu i imminent, en els termes que preveu l'article 21 de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals.

10. No adoptar qualsevol altra mesura preventiva aplicable a les condicions de treball en execució de la normativa sobre prevenció de riscos laborals de les que es derivi un risc greu i imminent per a la seguretat i salut dels treballadors.

Cions aplicables. Article 40c) Les molt greus amb multa, en el grau mínim, de 40.986-163.955 euros; en el grau mitjà, de 163.956-409.890 euros; i en el seu grau màxim, de 409.891-819.780 euros.

Consideracions d'aquest apartat.

Els treballadors i treballadores de l'empresa han estat sotmesos a nivells de contaminació, molt superiors al que marca com a límit les normatives d'higiene, salut i seguretat en el treball. Aquesta indústria ha d'esser sancionada per infracció molt greu, atenent que l'estudi de la UPC al ser realitzat per una institució acadèmica, a de servir com a prova amb caràcter de veraç.

F- Accions a realitzar a partir d'ara.

1- Demanarem responsabilitat a l'ajuntament i especialment a l'alcalde de les Borges, en aplicació de la Llei de Transparència, que exigeix alhora facilitar la informació a la ciutadania, i alhora prohibeix que els alts càrrecs, utilitzin la informació en benefici propi, en perjudici de l'la ciutadania o el que es el mateix contra l'interès públic.

2- Demanarem a treball una inspecció, per determinar el grau d'infracció que es pot aplicar per infringir les mesures de seguretat i higiene dels treballadors, així com les baixes laborals dels treballadors atribuïbles a malalties laborals referides a ingestió de compostos contaminants

3- Exigir a sanitat, que realitzin anàlisis d'orina i sang als treballadors per detectar nivells de contaminants al cos, i un estudi de la mortalitat per càncers i malalties respiratòries als municipis de les Borges Juneda i Castellldans, i la seva comparativa respecte a municipis similars, fora d'aquesta àrea.

4- Que s'encarregui un nou estudi de contaminació, on s'incorporin els tres municipis anteriors i per períodes de 24 hores.

5- Que s'ampliï la detecció i anàlisis de mes compostos, de l'estació de qualitat de l'aire de Juneda, en sintonia a la demanda de la l'associació la Banqueta.

6- Que es paralitzi l'empresa per les irregularitats detectades, i fins que l'empresa no demostrï de forma objectiva que compleix les normatives ambientals.

El Passat i present funest de General d'Olis

Aquesta indústria estava als anys 70 situada a Tàrrega, on el 17 de març de 1970 varen explotar 30tn del dissolvent hexà altament tòxic i explosiu, ocasionant la mort de 5 treballadors, en l'arribada de la democràcia, es fan gestions per traslladar l'indústria en un lloc menys poblat, i es portada a les Borges Blanques.

RECORDEM UN TRIST SUCCÉS QUE VA COMMOURE LA CIUTAT DE TÀRREGA.

El sinistre del 17 de març de 1970 a Indústries Pont on van cremar uns 30.000 litres d'hexà i que va ocasionar la mort de 5 treballadors de l'empresa. Els funerals es van celebrar el dissabte següent a l'església de Santa Maria de l'Alba de [#Tàrrega](#) amb notables mostres de condol i una extraordinària presència de ciutadans.

ACUR, col·lecció d'imatges, núm. 1299 Arxiu comarcal

